

UNDERVISNINGSPLAN I DANSK 1.-9.KL.

Almendannende aspekter i danskfaget:

Overordnet for danskfaget skal eleverne gennem hele deres skolegang dygtiggøre sig inden for følgende områder:

Det fagspecifikke kernestof i danskfaget er delt op i følgende områder på alle trin:

Tekstoplevelse:

Eleverne skal opleve at sproget kan bruges til at beskrive og belyse virkeligheden og fantasien fra på forskellige måder og fra forskellige vinkler:

Tekster skal forstås bredt som alle udtryk der kan opleves, forstås og fortolkes. Fagbegreber som genre, virkemidler, komposition, billedanalyse; medier og deres særlige kendetegn og værktøjer opleves via arbejde med, forfatterskaber, genrelæsning, temalæsning, billedbøger, film og andre medier.

Der ses mønstre i fortællinger på kryds og tværs af medier.

Redskabstræning

Redskabstræning er overordnet set sprogbevidsthed og konkrete værktøjer som læsning, stavning, håndskrift og IT-kompetencer.

Produktion og udtryk.

Dækker over produktion af tekst og indhold i mange forskellige medier, materialer og udtryksformer - herunder teater, bøger, plakater, podcast, film mm.

I denne del af undervisningen vil eleverne bruge erfaringer, oplevelser og fagbegreber i kombination med de konkrete tillærte redskaber til at skabe produkter.

Undervisningsplan for 0.-1. klasse

Tekstoplevelse:

- Opleve historier med tydelige genretræk og genkende dem.
- Samtale om historiens handling og virkemidler.
- Opleve fagtekster, der indeholder viden og instruks.
- Samtale om, dele og opdele viden fra fagtekster.

Redskabstræning:

- Kunne de 3 alfabeter, bogstavers navn, udseende og lyd, skelne mellem vokaler og konsonanter.
- Kunne læse korte, lydrette ord og sætninger.
- Skrive de små bogstaver med god størrelse og spatiering.
- Begyndende kendskab, kunne læse og stave mange af de 120 ord.

Produktion og udtryk:

- Kunne udtrykke interesser, holdninger og historier via ord og illustration - både kropsligt og grafisk.
- Kunne være et godt publikum, aktivt lyttende

Sådan arbejder vi:

Talesprog og mundtlighed stimuleres gennem fortællekreds, weekendsnak, genfortælling af tekster og fremlæggelser fx ved morgensamling. Eleverne deltager i klassesamtaler om billeder, film eller fælles oplevelser. Også dramatisering, musik og bevægelse, samt billedfremstilling knyttet til oplevelser, styrker sproget.

Bogstavindlæring starter med navn, lyd og form. Indlæringen sker med alle sanser: Eleverne skriver i sand, former bogstaver i modellervoks, tegner dem stort, bruger kroppen og bolde. Lyde kobles med hverdagssituationer og bevægelser. Der arbejdes med rim, remser og bevægelser knyttet til lydene.

Fonologisk opmærksomhed trænes ved at sætte lyde sammen til ord og understøttes af børnestavning. Opmærksomhed omkring ord, stavelser og sætningsopbygning styrkes med fx puslesætninger. Der læses lydrette tekster og senere tekster med almindelige småord.

Læsning foregår som fælles læsning, makkerlæsning, individuel læsning, gruppelæsning og læseteater. Der arbejdes med før-læseaktiviteter (fx billedsamtale), under-læseaktiviteter (fx ordjagt, følg en person) og efter-læseaktiviteter (fx meddigtning og personstrategier).

Skrift og stavning læres med udgangspunkt i skrivebogen til Den første læsning. Bogstavhuset bruges til at vise placering i loft, stue og kælder. Klasserummet gøres sprogrigt med vægordbøger, dagens ord, vendespil, hentediktat og afskrivning. Ord vises korrekt på tavle eller kort for at styrke bevidstheden om stavemåder. De 120 hyppigste ord gennemgås, og senere arbejdes med målrettet staveordstræning.

Ordforråd og begrebsudvikling styrkes gennem varierede tekster og genrer: eventyr, digte, fabler, forfatterskaber og nyere børnelitteratur (fx Kim Fupz Aakeson). Dansk Litteraturs Kanon inddrages, men også litteratur fra andre lande. Eleverne præsenteres for enkel tekstbehandling og søger information på internettet.

Undervisningsplan for 2.-3. klasse

Tekstoplevelse:

- Begyndende forståelse for litterære genrer og et vist forfatterkendskab.
- Kunne samtale om en given tekst, genkende genren og finde genretræk.
- Samtale om tekstens handling, virkemidler, personkarakteristik og miljø.
- Læse enkle fagtekster og bøger, der indeholder viden og instruks.
- Samtale om, dele og opdele viden fra fagtekster.

Redskabstræning:

- Kan anvende forskellige læsestrategier, læsekoden er knækket.

Kunne læse lydrette ord, de 120 ord og korte sætninger.

- Kan stave til lydrette ord og de 120 hyppigste ord.

- Har automatiseret grundskriften, så bogstavernes skriveretning er korrekt.
- Har kendskab til de 3 enkle ordklasser (navneord, udsagnsord og tillægsord) og deres bøjningsformer.

Produktion og udtryk:

- Kan bruge talesproget til at fremlægge, fortælle og referere.
- Grundlæggende kendskab til følgende udtryksformer: Små skuespil, læseteater, grafisk design af tekst og bøger.
- Skrive enkle sætninger, begynde med stort bogstav og afslutte med punktum.

Sådan arbejder vi:

Talesprog og mundtlighed styrkes gennem fremlæggelser, fortællinger og drama, både i klassen og på tværs af årgange. Eleverne øver sig i at fortælle, referere og deltage aktivt i samtaler. Kropssprog og stemme trænes gennem dramatisering, musik, billeder og leg.

Fonologisk bevidsthed og sprogopbygning hvor der arbejdes videre med puslesætninger og sproglege. Eleverne øger deres bevidsthed om ord, stavelser og sætninger og læser tekster med både lydrette ord og almindelige småord.

Læsning foregår i fællesskab og flere formater: klasse-, makker-, individuelt og gruppebaseret. Før-læseaktiviteter (fx billedsnak), under læsning (ordjagt, følge en person) og efter-læse (meddigtning, personstrategier, brillestrategier) anvendes rutinemæssigt.

Håndskrift trænes systematisk med grundskrift uden løkker og bogstavhuset som visuel støtte. Eleverne skriver i skrivebøger, øver hemmelig skrift, benytter bogstavhusets loft, stue og kælder for placering. Håndskriftøvelser bør fortsat trænes jævnligt for at opøve hastighed og holdbarhed af personlig håndskrift.

Stavetræning starter med de 120 hyppigste ord og formaliseres med staveordstræning. Ord vises korrekt på tavle eller kort for at øge ord- og stavningsbevidsthed.

Ordforråd og genreforståelse udvides gennem højtlesning og samtaler om litteratur og sprog. Eleverne møder eventyr, fabler, digte og nyere børnelitteratur.

Sprogbevidsthed udvikles gennem leg med ordklasser i aktiviteter som galgeleg, ordslanger, hjørneleg og "skibet er ladet med". Denne legende tilgang styrker ordklasseforståelse og bøjningsformer. Der samtales om billeder og sange fra morgensamlingen.

Litteratur arbejdes med via præsentation af forskellige genrer og forfatterskaber. Eventyr, fabler, digte, børnelitteratur (fx Kim Fupz Aakeson) og både dansk og udenlandsk litteratur prægtes af lærernes planlagte forløb.

Digital tekstbehandling og informationssøgning introduceres gennem enkel brug af it, søgning på nettet og e-mailskrivning. Eleverne møder digitale redskaber som en del af faget.

Undervisningsplan for 4.-6. klasse

Tekstoplevelse:

- Lave en enkel analyse af tekster med fokus på genre, handling og hovedpersoner.
- Genkende centrale genretræk og kunne samtale om forskelle på fiktive og ikke-fiktive tekster.
- Kunne forklare en teksts indhold og give eksempler på stemning, virkemidler og miljø.
- Læse og forstå fagtekster med fokus på viden, begreber og tekststruktur.
- Kunne finde, dele og bruge information fra fagtekster og enkle digitale kilder.

Redskabstræning:

- Anvender læsestrategier bevidst (fx oversigtslæsning, nærlæsning og genlæsning).
- Sikker læsning af almindelige ord, faglige udtryk og korte tekster.
- Behersker stavning af de 120 ord samt lydrette og hyppige ikke-lydrette ord.
- Skriver i hånden med letlæselig og slidstærk grundskrift og digital skrift med passende hastighed.
- Kendskab til centrale ordklasser (navneord, udsagnsord og tillægsord) samt bøjning og funktion i sætningen.

Produktion og udtryk:

- Kan tale sammenhængende og deltage i fremlæggelser, interviews og samtaler.
- Kendskab til forskellige udtryksformer: digte, fortællinger, avisartikler og enkle dramaformer.
- Skrive sammenhængende tekst med struktur: begyndelse, midte og slutning, med korrekt tegnsætning.
- Bruge enkle værktøjer til tekstredigering og layout i hånden og på computer.

Sådan arbejder vi:

Talesprog og mundtlighed trænes gennem samtaler, gruppearbejde og fremlæggelser, både i klassen og på tværs af årgange. Eleverne lærer at udtrykke sig klart og nuanceret i samtaler og ved oplæsning. De præsenterer egne tekster, deltager i klassediskussioner og øver sig i at bruge kropssprog og stemme som udtryksform.

Læsning udvikles med fokus på både afkodning og forståelse. Eleverne arbejder med at tilpasse læsemåde og læsehastighed til teksttype og læseformål. Læsetræningen foregår som individuel læsning, makkerlæsning, højtlesning og læsebånd. Der arbejdes med strategier før, under og efter læsning – fx billedsamtale, ordjagt og referat.

Skrivning styrkes gennem fiktive og faktuelle skriveforløb, hvor eleverne lærer at planlægge, strukturere og bearbejde tekster. De skriver med afsnit, varieret sprog og tydelig indledning og afslutning. De øver både håndskrift og tekstbehandling på computer og lærer at layoute og redigere deres tekster.

Stavning og grammatik indgår som en fast del af undervisningen. Eleverne arbejder med ordklasser, bøjningsformer, sætningsled og tegnsætning. De deltager i ugentlige diktater, staveøvelser og lege med sprog. Der arbejdes med sprogrigtighed i egne og andres tekster.

Litteratur arbejdes med gennem genrelæsning, analyse og fortolkning. Eleverne møder eventyr, fabler, digte, romaner og nyere børnelitteratur. De undersøger forfatterskab, virkemidler og tekstens budskab. Dansk Litteraturs Kanon og udenlandsk litteratur inddrages for at give eleverne litterære erfaringer og perspektiv.

Informationssøgning og brug af digitale redskaber indgår i flere forløb. Eleverne bruger trykte og elektroniske ordbøger, søger information på nettet og anvender tekstbehandling og e-mail i skriveprocesser. It anvendes også til leg med ord og staveøvelser.

Sprogbevidsthed og kulturel forståelse styrkes gennem leg, sammenligning og refleksion. Eleverne arbejder med forskelle mellem talt og skrevet sprog, og de stifter bekendtskab med nabosprog som norsk og svensk. Sproglige lege, oversættelsesopgaver og samtaler om sprog og kultur indgår løbende. Der arbejdes med ordsprog og talemåder.

Undervisningsplan for 7.-9. klasse

Tekstoplevelse:

- Kan analysere og fortolke tekster ud fra genre, virkemidler, synsvinkel og tema.
- Forstår og anvender begreber som komposition, metafor og personkarakteristik.
- Kan sammenligne tekster og perspektivere til egne erfaringer eller samfundsforhold.
- Læser komplekse fagtekster og anvender viden derfra i mundtlige og skriftlige produktioner.
- Anvender kildekritik og sammenholder information fra flere kilder – også digitale.

Redskabstræning:

- Bruger læsestrategier fleksibelt og bevidst afhængigt af tekst og formål.
- Sikker stavning og korrekt tegnsætning i længere tekster.
- Kendskab til avancerede ordklasser, sætningsanalyse og sproglige virkemidler.
- Formår at redigere og forbedre egne tekster med fokus på form, indhold og layout.
- Benytter relevante digitale værktøjer til tekstproduktion, kommunikation og informationssøgning.

Produktion og udtryk:

- Behersker mundtlig formidling i forskellige genrer: oplæg, diskussion, fremlæggelse og interview.
- Skaber egne tekster i mange genrer: noveller, artikler, essays og multimodale præsentationer.
- Kan udtrykke holdninger og perspektivere fagligt i både tale og skrift.
- Bruger layout, billeder og digitale udtryk bevidst som en del af kommunikationen.

Sådan gør vi:

Talesprog og mundtlighed styrkes gennem fremlæggelser, interviews, projektarbejde og debat, både individuelt og i grupper. Eleverne øver sig i at præsentere fagligt stof, argumentere og deltage aktivt i dialog. Kropssprog og stemmebrug indgår i målrettede mundtlige forløb.

Læsning udvikles gennem analyse af komplekse tekster og genrelæsning med øget fokus på strategi. Eleverne læser skønlitteratur, fagtekster og digitale kilder. Læseforståelse trænes via nærlæsning, genrespecifik analyse og brug af ordbøger samt digital research.

Skrivning styrkes gennem strukturerede produktionsprocesser: eleverne planlægger, disponerer og redigerer tekster, herunder rapporter, logbøger, dagbog, resumeer og stile. Der anvendes både håndskrift og tekstbehandling – også i forbindelse med projektopgaver.

Grammatik og sprogbevidsthed systematiseres gennem formel træning i ordklasser, bøjningsformer, sætningsanalyse og sprogrigtighed. Denne træning sker både indlejret i skrive- og læseforløb samt gennem sproglege.

Litteratur arbejdes med gennem genreanalyse, fortolkning og projektbaseret fordybelse. Eleverne møder både ældre og nyere skønlitteratur (eventyr, digte, fabler, romaner) og undersøger forfatterskaber, medier og billedsprog.

Informationssøgning og digitale kompetencer styrkes via internet-research, kildekritik, multimodal produktion og e-portfolios. Eleverne lærer at lave synopsis og projektopgaver med høje krav til struktur og digital formidling.

Projekt- og synopsearbejde forberedes gennem progressive opgaver med stigende kompleksitet. I 7.–8. klasse arbejdes der målrettet med projektmodeller, og i 9. klasse udfører eleverne en obligatorisk projektopgave individuelt eller i grupper.